

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 6. De Promissione simulata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

§. 6.

De Promissione simulata.

87. In hac materia plura sunt, quæ in quæ-
 sitionem veniunt, cum simulatio multipli-
 citer fieri possit, 1. si promittens externè,
 careat animo promittendi; ut, si de con-
 silio verba solùm *materialiter* proferat;
 2. si habet quidem animum externè pro-
 mittendi, sed vel caret animo se obligandi,
 vel positivè nolit se obligare: 3. si pro-
 missio externa fiat etiam animo se obli-
 gandi, sed non exequendi; aut, si fiat per
 verba ambigua, aut cum restrictione, &c.
 Quibus positis, Resp. 1. ex promissione
 externa, facta *animo promittendi, & se
 obligandi*, omnino nasci obligationem
 naturalem, seu obligationem conscientie,
 suppositâ promissarii acceptatione. Talis
 enim promissio acceptata sortitur natu-
 ram pacti legitimi, quod naturaliter ob-
 ligat, ut constat ex dictis; sic Lessius l. 2.
*de Just. c. 40. n. 55. qui n. 52. rectè asserit,
 promittere, non tantum esse, affirmare, se
 daturum, vel facturum; sed ulterius se
 obligare alteri, consequenter jus illi tribuere
 ad exigendum.* Dixi: facta *animo pro-
 mittendi*, hoc est, verè utendi signis, aut
*verbis in significatione formali, quam ha-
 bent*; non autem utendi solùm in signifi-
 catione materiali, seu solùm *ore proferen-
 di*. Nam ex tali promissione externa,
 nullus omnino contractus nasci potest,
 nulla obligatio in foro conscientie; cum
 hæc supponat *consensum* non tantum *oris*,
 sed etiam *cordis*, ut dicitur c. 1. *de Spon-
 sa duorum.* ibi: *fides consensus est, quando
 corde & ore consentit*: ita Sanchez hic l. 1.
 D. 9. n. 3. Et ideo rectè ait Gloss. in c. *lite-
 naturam, de voto, v. proponens, ex L. obliga-
 tionum, ff. de act. & obligat. nemo se obligat,
 nisi qui animum habet se obligandi.*

88. Dixi etiam, *in foro conscientie*. Nam
 si constaret de promissione externâ serio,
 saltem negativè, nimirum sine ullo indici-
 cio joci, vel fictionis facta, quantumvis
 verba solùm *materialiter* prolata forent,
 in foro externo cogi posset, ad promissio-
 nem implendam. Quia præsumerentur
 tunc *prolata formaliter*, & eo modo, ac
 sine, quo inter homines fieri solet; nimi-
 rum *verè* promittendi. *Nemo enim exi-
 stimandus est, dixisse, quod mente non agita-
 verit*, ut dicitur l. 7. ff. *de suppellect. legat.*

Nimis enim indignum videtur, quod sua
 quisque voce dilucide protestatus est, id in
 eundem casum infirmare, proprioq; testi-
 monio resistere. L. generaliter. 13. C. de nu-
 merat. pecun. Ex hoc sequitur. 1. pro-
 missionem matrimonii externam, factam
 animo promittendi, & se obligandi, non
 tantùm obligare naturaliter *in vi promissio-
 nis*, sed etiam *in vi Sponsalium*, si acce-
 ptatio ejus fiat à personis habilibus, sup-
 positis aliis requisitis, cum promissione
 reciproca, seu repromissione. Nam sic
 habetur mutua promissio futuri matrimo-
 nii, legitime facta. Sequitur. 2. idem di-
 cendum esse, licet, postquam promissio
 facta est, promittens statuatur, promissum
 non implere. Nam obligatio naturalis
 oritur *ex vera promissione per alterum acce-
 ptata*; nec vitiosa intentio, seu animas
 non implendi, aliquid eorum tollit.

Resp. 2. ex promissione externa, facta 89.
 merè privativè, nimirum sine expresso, &
 formali animo se obligandi, quin adfue-
 rit voluntas contraria, nasci obligationem
 naturalem, & (si adit repromissio) etiam
 Sponsalia, si promittens, conscius naturæ
 promissionis, propriè dictæ, secundùm
 eam voluit promittere. Sic enim implici-
 citè voluit, *se obligare, volendo promissio-
 nem, secundùm naturam suam*; implici-
 ta autem promissio vera, externè manife-
 stata, cum alterius repromissione, habe-
 vim obligandi naturaliter, & quidem cele-
 brandi de futuro matrimonii: ex promissio-
 ne autem externa nullam oriri obliga-
 tionem, si promittens nec explicitè, nec
 implicitè, habuit animum se obligandi;
 ut, si vel ignoravit promissionis naturam,
 quatenus est inductiva obligationis; vel
 per errorem iudicavit oppositum. Nam
 sic abest radix obligationis naturalis, quæ
 voluntaria dicitur ex voluntate, quâ quis
 sibi sponte legem privatam constituit, ut
 constabit ex n. seq.

Quæstio est ulterius, an promissio ex- 90.
 terna, facta *animo externè solùm promit-
 tendi*, consequenter *sine animo se obligandi*,
 obliget *ex vi promissionis*? si acceptata
 sit; vel etiam *ex vi Sponsalium*, si conjun-
 cta sit repromissioni? Resp. negativè. Nam
 animus se obligandi est de substantia obli-
 gationis voluntariæ; ex n. 87. ergo ubi talis
 animus deficit, deficit obligatio voluntariæ;
 quod à fortiori sequitur, si positivè quis
 nolit

nolit se obligare; tunc enim habet actum contra naturam, seu substantiam contractus; talis autem animus æquè vitiat contractum, ac conditio contraria substantia matrimonii, ut const. ex c. *fin. de condit. apposit.* Immeritò autem negat Pontius de matr. l. 12. c. 2. n. 9. voluntatem se non obligandi per voluntariam promissionem externam (licet mendacem) esse contra substantiam matrimonii, vel alterius contractus. Nam sic verba legislativa, sine animo subditos obligandi, à legislatore prolata purè fictè (contra omnem legis naturam) habent vim naturaliter obligandi subditos; quod tamen passim negatur; quia radix, & origo obligationis in lege positiva pendet ab intentione legislatoris, subditis externè manifestatà, & intimatà. 2. Nolle consentire consensu interno ad constituendum alteri jus in suo corpore ad usum conjugalem, est contra substantiam matrimonii (nam juxta Pontium, referendum n. 97. consensus internus est de substantia matrimonii) ergo voluntas, se, aut fidem suam non obligandi alteri, cum quo contrahit matrimonium, est contra substantiam matrimonii. 3. Legislator externè pronuntians verba legislativa, nolens exinde subditos obligari, aut carens tali animo, agit contra substantiam legis; ergo etiam externè pronuntians verba promissiva, nolens exinde fidem suam obligare alteri, agit contra substantiam promissionis. Qui enim verè promittit, promissione suà constituit sibi legem privatam, & obligationem voluntariam.

91. Præter hæc not. 1. Basilium Pontium l. 12. de Sponsal. c. 2. relatà Patris Sanchez doctrinà, quæ supponit, homini posse ab homine fieri promissionem solà mente, seu actu merè interno, subjungere: *Patrem Sanchez in hoc deceptum videri*, eò quòd promissio inter homines consistat in verbis, aut signis externis, affirmantibus rem aliquam in futurum faciendam, vel omittendam; & hoc ipsum intimantibus illi, in cujus obsequium, gratiam, vel utilitatem res faciendâ, vel omittendâ est. Verùm nullam invenio rationem, quæ ostendat deceptionem. Nam si Pontius loquitur de locutione, vel promissione inter homines, solùm inadèquatè sumpta, concedo, illam consistere in illis verbis, aut

Tom. II.

signis; sic enim explicat solam promissionem oris; si autem de illa adèquatè sumpta, nimirum cordis, & oris, omnimodo negatur; sic enim præter promissionem verbalem, importat etiam mentalem, nimirum animum se obligandi Promissario, & voluntatem eum enuntiandi conformiter menti, in qua est promissio interna. Deinde ibid. ait, Patrem Sanchez l. 1. hic, d. 9. n. 3. omnimodo falsum supponere, quòd dari possit promissio, quæ sit solius oris, non tantùm sine animo se obligandi, sed etiam promittendi, de quo mentionem fecimus supra. Falsitatem probat hoc argumento: falsum omnino diceret, qui assereret, quòd quis voluntariè possit ferire externè, sine animo ferendi; externè equum tradere, ac pretium oblatum accipere, sine animo equum vendendi; verba infamatoria coram multis proferre, sine animo detrahendi: ergo similiter falsum omnino dicit, qui asserit, quòd quis voluntariè possit externè proferre verba promissoria, sine animo promittendi. Sed notandum, quòd P. Sanchez cit. hanc questionem proponat: *an quis obligetur ex promissione externa, sed simulata*, nimirum quando in promittente deficit animus proferendi verba promissoria conformiter objecto, quòd formaliter significant, videlicet in circumstantiis, in quibus habeat animum alteri obligandi fidem suam; hoc enim verba promissoria formaliter significant. Ubi vides, quòd aliud non supponat, quàm promissionem oris, seu externam, posse fieri, etiam voluntariè, sine promissione cordis; vel, quòd idem est, sine animo promittendi, promissione externâ, verà formaliter seu conformi objecto, quòd ea verba significant formaliter; his præmissis.

Ad fundamentum Pontii Resp. si ar. 92. argumentum fiat à percussione externa, ad solam promissionem externam, concedi, nec istam posse fieri voluntariè sine animo promittendi externè; ex hoc autem non probari, promissionem oris, seu externam, non posse fieri sine animo externè promittendi, verè formaliter, seu proferendi verba promissoria solùm in circumstantiis, ubi adest in promittente animus, quem verba formaliter significant. Si autem argumentum procedat à puro actu physico ferendi, ad promissionem externam,

D 2

non

non purè physicam, & materialiter acceptam; sed prout subest alicui denominationi; v.g. *veri, honesti*, fundantis obligationem &c. manifestum est, argumentum sumi à diversis ad diversa; quod nullum est. Hinc notandum, quando signa externa indifferentia sunt ad recipiendas diversas denominationes morales (v.g. *donationis, legati, venditionis* &c.) non eo ipso, quòd illa etiam voluntariè ponantur, poni animo, vel intentione requisitâ ad ejusmodi denominationem; cum reverà poni possint *fictè*, & mendaciter, deficienter tali animo in ea ponente, quo actus externus constituitur, *in esse donationis, venditionis*; quamvis, si voluntariè ponantur *fictè*, non possint poni, sine animo ponendi *fictè*, quod ex seclarum est. Hinc secluso animo ponendi ea *verè*, sunt donatio, venditio, vocetenus tantum, non ore, & corde.

93. Ex hoc patet, quòd, licèt, qui alteri tradit equum, & externè accipit pecuniam v. g. non possit hoc voluntariè facere sine omni animo faciendi talem actum externum; possit tamen *sine animo vendendi*; quia potest facere traditionem externam, vel animo *donandi vel locandi* &c. item recipere pecuniam, *non ut pretium*, sed velut *donum* reciprocum, vel alio fine &c. Denique cum coram aliis proferre verba *detractoria*, etiam solùm *materialiter*, inducat famam diminutionem apud audientes, nisi loquens det sufficientia signa, quòd loquatur solùm ex mero joco, non seriò, aut purè materialiter (quod non reperitur in aliis actibus, & signis externis, ut ostensum est) ab hoc ad verba promissoria nullum fit argumentum. Hoc ipso enim, quòd quis ponat ea verba, sciens ex illis etiam materialiter tantum prolatis, nasci alienæ famæ diminutionem, hæc illi voluntaria est in causa; ex quo aliud non sequitur, quàm promittenti solùm *fictè*, unde promissarius decipitur, hanc deceptionem similiter esse voluntariam in causa, consequenter fieri non posse, sine animo *decipiendi*, bene tamen sine animo *formaliter promittendi*.

94. Dices 2. cum eod. n. 7. ubi docet, in Sponsalibus sufficere *consensum fictum*, seu promissionem externam sine animo se obligandi. Nam hoc ipso, inquit, quòd

quis externam promissionem faciat, & promissario intimet, cum hujus acceptatione, nascitur obligatio præstandi promissum, non tantum si vera est, ut per se patet; sed etiam si falsa, & mendax; quod sic probat; hoc ipso, quòd quis proferat verba promissionis, quæ scit esse, promissionis, illi, cui insinuantur, intimata, naturali jure tenetur ad servandam veritatem; cum jure naturali promissio debeat esse vera; ita ille; sed,

Resp. Negando, nasci (etiam naturali jure) ullam obligationem præstandi promissum (secluso damno, injuriâ, vel Scandalò) promissione mendaci & fictâ. Hinc *veracitas* (virtus nimirum loquendi conformiter menti) postquam mendaci sermone læsa est, non imponit ex hoc obligationem, *propositionem vocalem reddendi veram*; *fidelitas* autem (nimirum virtus præstandi facta conformia promissis) non obligat, nisi ex suppositione voluntatis nostræ liberæ, quâ velimus alteri constituere jus exigendi, cuius debitum sibi quisque statuit suâ lege privatâ, ut constat in votis, juramentis &c. at in casu posito nihil horum intervenit; ergo nullam obligationem præstandi promissum, suppositâ promissione mendaci, jus naturale, vel vi veracitatis, vel fidelitatis, taliter promittenti imponit.

Dicendum igitur; contra cit. Pontium l. 2. matr. c. 4. per fictam traditionem rei, & acceptationem pecuniæ, (atque adeò venditionem merè fictam) in foro conscientie, nullam nasci obligationem, secluso alio damno, injuriâ, vel scandalò; licet fictus venditor nullo signo manifestet suam fictionem. Idem est de aliis contractibus, & obligationibus voluntariis. Ratio est, quia nulla lex etiam privata, obligat, sine voluntate legislatoris, quâ velit obligatum eum, cui talem legem imponit. Dixi: *in foro conscientie*. Nam *in foro externo* præsumitur venditionem *verè*, non *fictè* celebrare, nimirum prout jure humani commercii, & socialis vitæ fieri debet.

Dicendum. 2. contra eundem n. 8. 97. omnino negandum esse, induci obligationem *in vi contractus* in eo, qui sciens naturam contractus signa illius externa liberè (*sed mendaciter & fictè*) profert. Ratio est eadem, quæ priorum. Hinc nega-

negatur, quòd, sciens naturam contractus, non possit simul habere has duas voluntates, quarum unà velit verba promissoria proferre exterius; alterà, quã nolit se per ejusmodi prolationem obligare. Hoc enim est in omni promissione mendaci, ut evidens est consideranti. Et ideo ipse Pontius n. 13. expressè concedit, ad matrimonium requiri, quòd adsit consensus internus. Unde non rectè supponit, quòd natura contractus ut sic, sita sit in solo consensu externo, voluntariè dato. Cum enim externus contractus, ut sic, dividatur in verum, & fictum, seu mendacem, evidens est, consensum externum, etiam liberè datum, esse posse, quin in mente contrahentis sit, quod externè significat; aliàs enim non foret mendax. Quare, ut jam dictum est, universaliter notandum, quòd fidelitas nullum obliget ad præstandum, quod mendaciter promissum est, seu quod promissum est solum fictè, ac sine animo se obligandi seclusis aliis titulis. Hinc meritò negatur (quod supponit Pontius l. 12. c. 2. n. 10. tanquam universaliter verum) quòd voluntariè posità promissione, vel contractu externo, etiam ficto, & mendaci, naturali jure sequatur obligatio; consequenter volentem illa signa, eo ipso virtualiter velle se obligare. Nam hoc fallit, ubi signa externa falsò significant, ad quod significandum instituta sunt.

98. Dices cum eod. l. 2. c. 4. n. 8. Qui novit naturam contractus, & scit ex illis signis nasci obligationem inter homines, eo ipso, quod voluit proferre illa signa, voluit virtualiter se obligare. Resp. si loquitur de illo, qui verè novit naturam contractus, hoc ipso supponi, quòd noverit ex signis falsis, & mendaciter prolatis, nullam seclusis aliis titulis (v. g. damni) obligationem nasci; secus, si novit, hoc est, per errorem putavit, etiam ex mendaci promissione, nasci obligationem. Quare sub data dist. N. conseq. Hæc enim longè inter se differunt: jus naturale obligat ad promissum implendum, quando verè promittitur; & obligat etiam, quando fictè promittitur: nam primum est verum; secundum, falsum; quia nullum jus naturæ obligat ad servandam legem, quã legislator nolit aliquem obligari, quod tamen fieret, si stare, quod vult Pontius. Nam

sine animo obligandi externa signa non sunt lex, nisi cum addito diminuentè, nimirum lex merè vocalis, materialis &c.

Aliud etiam est, quòd jus obligationis voluntariæ pendeat à jure naturali, positò voluntariè solo actu externo sine animo, quem significant talia signa; aliud, quòd positris signis externis, cum tali animo & consensu interno. Primum falsum est ex ratione in priori numero; secundum autem verum; ex quo fit, eam vim non haberi à solo jure naturali, sed ab hoc, & voluntate nostrà. Et hoc sensu dicimus obligationes voluntarias pendere à voluntate se obligantis.

Dicendum. 3. contra eund. l. 12. c. 2. n. 11. promissionem fictam non confirmari juramento, hoc est, non acquirere vim obligandi ex vi promissionis, seu justitiæ, licet accessione juramenti vestiatur. Nam in tali casu accessorium sequitur principale: at in dato casu principale (nimirum externa, sed mendax promissio voluntariè posità) nullam parit obligationem, ut dictum est n. 4. Accedit, quòd juramentum non possit dare vim obligandi, nisi ex vi religionis, si verum est; nullam autem, si sit merè fictum; ita Sanchez l. 1. d. 9. n. 9.

Hinc immeritò dixit citatus Pontius, quòd rursus labatur P. Sanchez, dum ibi supponit, ut certum, si desit animus jurandi, nullam esse obligationem juramenti. Est enim reverà certum, tali casu tam parum esse verum juramentum sine animo verè jurandi, seu DEUM in testem, & quasi fidejussorem vocandi; quàm parum est verum matrimonium carnale sine animo, seu consensu interno, tradendi alteri jus sui corporis ad usum conjugalem; vel professio religiosa sine animo, & consensu interno sequendi ex voti obligatione consilia Evangelica in Religione; at in hoc casu contractus matrimonii merè externus, & fictus, nullam parit obligationem sine interno consensu; ergo nec juramentum. Et ideo S. Thom. in 3. dist. 39. q. 1. a. 3 expressè docuit: juramentum, ex ipsa juramenti, ut juramentum est, ratione, non obligare, nisi ex jurantis intentione.

Nec obstat, quod ait Isidorus, relatus in c. quacumq; 22. q. 5. dicens: quacumque arte verborum quis juret, DEUS tamen, qui conscientia testis est, ita hoc accipit, sicut ille,

cui juratur, intelligit. Nam huic opponitur. 1. D. Thomas jam cit. secundò, Greg. l. 26. moral. c. 7. relatus in c. Humana, ead. caus. & quest. dicens: *humana aures talia verba nostra judicant, qualia foris sonant: DEUS autem, qualia ex internis proferuntur.* Unde Isidorus intelligendus venit, de juramento solum vero, sed sine animo implendi, non autem ficto, & mendaci. Nec juvat dicere, S. Thomam loqui solum de casu, quo quis loquitur per verba amphibologica; & dubitatur, an verba sumi debeant in sensu jurantis? an secundum mentem audientis? si enim ad obligationem non foret necessaria mens (consequenter interna voluntas) jurantis, frustra definiret S. Thomas in dato casu, standum esse jurantis intentioni, seu menti.

103. Dicendum 4. contra eund. n. 12. Patrem Sanchez non esse in hoc deceptum, sed omnino verum dixisse, quando cit. d. 9. n. 5. dixit: *posse aliquem ita contrahere sponsalia, ut ad solum veniale obligetur.* Nam actus agentium non operantur ultra eorum intentionem, L. non omnis ff. de reb. credit: & jus naturale, nec in gravi materia, obligat ex justitia ad præstandum aliter promissum liberè, quàm qualiter à promittente cum promissario conventum est. Contractus enim, in foro animæ, legem habent à contrahentium consensu. Nam nec lex naturalis, nec divina obligat circa rem spontaneam, nisi supposità voluntate hominis sibi obligationem imponentis, ut tenet propè communis cum Henriq. l. 12. de matr. c. 13. n. 2. cum omnis obligatio spontanea sit ex lege privata sibi spontè constitutà.

104. Dicendum 5. contra eund. n. 13. etiam si quis certus sit, se externam promissionem præstitisse, si tamen dubitet, an habuerit animum se obligandi, non teneri ad præstandum promissum, si dubium vinci non possit. Nam sic adest dubium de existentia legis, sibi voluntariè imposita, quæ non stat sine voluntate se obligandi per ralem legem; at in tali dubio lex non obligat; cum obliget solum ex suppositione, quæ dubia est. Hinc quando P. Sanch. cit. n. 13. docet, in hoc dubio teneri, videtur id sentire, quantum est ex præsumptione, ac pro foro externo.

105. Neque dicas: in dato casu promissio externa est in certa possessione contra liber-

tatem voluntatis; non è contra; ergo pro illa judicandum est. Nam Resp. licet certum sit, quòd promissio externè facta sit, & pro hoc militet certitudo possessionis contra promittentem in foro externo; quia tamen non habetur certitudo de interna promissione, sed mera dubitatio, libertatem voluntatis non posse à possessione immunitatis ab obligatione, inde nata, deici, quamdiu stat ea dubitatio; nam promissio externa sine interna, non habet vim obligandi, ut tenet ipse P. Sanchez sæpe cit. licet in externo foro ægrè voluntas se defenditur contra præsumptionem, quòd non promiserit fictè, nisi aliis adminiculis juvetur.

§. 7.

An, & qualiter externa, sed dolosa promissio, promittentem obliget?

Resp. eum, qui sponsalibus externè promissis Virginem decept, & corrumpit, non teneri promissum implere, nisi ratione damni, si promissio fuit ficta; ita Sanch. l. 1. d. 10. n. 3. nam in tali casu (secluso nimirum damno) non est ulla radix obligationis, seu legis, eum ad præstandum promissum obligantis, ut const. ex dictis. Dixi, non teneri, nisi ratione damni; alia enim quæstio est, an ficta promissio, ratione fraudis, & injuriæ illatæ, promittentem obliget ad standum promissis? pro cujus resolut: nota, dupliciter fieri posse hanc promissionem dolosam. 1. gratis, quin ex hoc promissario damnum aliquod nascatur; & sic nec in vi promissionis, nec in vi sponsalium, licet repromissioni conjuncta foret, promittentem obligat ad implendum promissum, ut dictum est. 2. cum alterius onere, ut, si quis fictè matrimonium promittat puellæ sub hac simul conditione, si fecerit usum sui corporis, & hac spe matrimonii promissi onus præstet? in hac quæstione non est dubium, quòd injuria, & damnum puellæ illatum, compensari debeat à simulato promissore, sic urgente justitiâ commutativâ, ut tenet communis, saltem tunc, quando puella non poterat ex ullo indicio colligere, latere fraudè, & meram fictionem. Nam, qui injustè damnificat proximum, ex justitia tenetur reparare damnum; sed qui dolo, & matrimonii